

Vatnstaka á Lágasvæði. Samanburður á NV- og SA-hluta

Freysteinn Sigurðsson

Greinargerð FS-89-08

þekktur, jarðvatnsfræðilega, en SA - hlutinn. Vatnstaka þar er óvissari og krefst nokkurra rannsókna til undirbúnings vatnstöku.

3. Samanburður vatnstökusvæða

Vatnstaka beggja veitnanna ætti að vera trygg fram yfir aldamót í Gjá í Lágum, bæði hvað snertir vatnsmagn og vatnsgæði. Mengunarhætta er til staðar á NV - hluta Lágasvæðis, ókönnuð að kalla, auk þess sem meiri óvissa ríkir á því svæði um aðstæður til vatnstöku. Viðbót í vatnstöku sem nemur 200 - 300 l/s (vatnstaka Vatnsveitunnar) væri því tryggari í Gjánni, auk þess sem hún yrði sennilega ódýrari. Öll vatnstakan væri þá á einu svæði og samtengd, sem dregur úr þörf á vatni til vara fyrir báðar veiturnar.

Nokkur hætta yrði á spillingu vatns í þeim vatnsbólum, sem næst yrðu Rauðamel á NV - hlutanum, ef mengun er frá malarnámssvæðinu. Þar gæti þurft að leggja niður virkjuð vatnsból eða grípa til nokkuð kostnaðarsamra verndunaraðgerða. Þetta svæði er samt svo álitlegt sem vatnstökusvæði, að ástæða er til að ganga úr skugga um mengunarhættu á því og aðstæður til vatnstöku. Viðeigandi rannsóknir í því skyni yrðu með nokkuð öðrum hætti en rannsóknir vegna bráðrar, fyrirhugaðrar vatnstöku, einkum hvað tímasetningu varðar. Það svæði væri þá tiltækt, ef eitthvað fer úrskaiðis í Gjá í Lágum eða áætlanir standast ekki á annan hátt.

4. Breyting á áætlunum um rannsóknir og vatnsbólagerð

Ráðgert hefur verið að bora 3 rannsóknarholur á NV - hlutanum vegna fyrirhugaðrar vatnstöku þar. Bent hefur verið á brýna þörf á borun 1 eða 2 hola á Rauðamel til könnunar á mengunarhættu. Einnig hefur verið bent á þörf fyrir 1 - 3 rannsóknarholur til að styrkja grunnvatnslíkanið á NV - hlutanum. Boranir á Rauðamel eru nauðsyn, ef kveða skal á um mengunarhættu á svæðinu. Einnig er þörf á að fá rannsóknarholur á fyrirhuguðu vatnstökusvæði, en þar þyrfti sennilega ekki nema 2 í bili, ef vatnstakan

verður úr Gjánni. Vegna styrkingar líkans (vatnsborðshalli, grunnvatnsstraumar, útbreiðsla mengunar) þarf sem fyrst að fá holu norðvestan við Rauðamel. Fjöldi rannsóknarhola í fyrstu atlögu yrði því áfram 3, auk könnunarhola á Rauðamel. Með þessi ynnist meiri tími til að kanna markvisst aðstæður á NV - hlutanum.

Ráðgerðar voru 6 vinnsluholur á NV - hlutanum til að fullnægja 250 - 300 l/s vatnsþörf, með tilheyrandi vega-, veitu- og raf-lögnum auk annarra mannvirkja. Yrði vatnsból í norðvestari gjánni í Gjá í Lágum eitt-hvað í líkingu við HSK-100, þá myndi það eitt duga til að fullnægja þessarri vatnsþörf. Þar er til staðar vegur, spennistöð, eftirlitsborhola og stýristöð, svo að sú vatnsöflun gæti trúlega orðið mun ódýrari.

5. Niðurstöður

Sameiginleg vatnstaka Vatnsveitunnar og Hítaveitunnar í Gjá í Lágum yrði sennilega bæði tryggari og ódýrari en sérstök vatnstaka Vatnsveitunnar á NV - hluta Lágasvæðis. Mun meiri óvissa er um þá vatnstöku, einkum vegna mengunarhættu frá malarnámssvæðinu á Rauðamel. Með því vinnst einnig tími til markvissari og ítarlegri rannsóknar á aðstæðum til vatnstöku á NV - hlutanum. Þessi kostur virðist því sem stendur vera sýnu fýsilegri frá hreinu vatnsvinnslusjónarmiði.

Reykjavík, 1989.07.06.

Freysteinn Sigurðsson.